

5) Slučajni vektori - zavisnost i nezavisnost

Pr. 5.11) Baccamo dva simetrična novčića, te

$$X := \begin{cases} 1, & \text{ako je na 1. novčiću pado P} \\ 0, & \text{inacne} \end{cases}$$

$$Y := \begin{cases} 1, & \text{ako je na 2. novčiću pado P} \\ 0, & \text{inacne} \end{cases}$$

$$\Rightarrow X \sim \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ \frac{1}{2} & \frac{1}{2} \end{pmatrix} \sim Y.$$

Uočimo, $(X, Y): \Omega \rightarrow \mathbb{R}^2$ ($(X, Y)(\omega) := (X(\omega), Y(\omega))$)

te $(X, Y)(\omega) \in \{(i, j) : i, j \in \{0, 1\}\}$, $\forall \omega \in \Omega$.

Nadalje,

$$P(\underbrace{(X, Y) = (i, j)}_{=\{\omega \in \Omega : X(\omega) = i, Y(\omega) = j\}}) = P(X=i, Y=j) = \frac{1}{4}, \quad \forall i, j = 0, 1.$$

To zapisujemo u tablicu

X \ Y	0	1
0	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$
1	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$

$P(X=0, Y=1)$

[nezavisnost]

S druge strane, ako je $Z := X$, $X \sim \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ \frac{1}{2} & \frac{1}{2} \end{pmatrix} \sim Z$, ali

$$(X, Z) \in \{(0, 0), (1, 1)\}$$

te $P(X=0, Z=0) = P(X=0) = \frac{1}{2} = P(X=1, Z=1)$,

b.

X \ Z	0	1
0	$\frac{1}{2}$	0
1	0	$\frac{1}{2}$

[potpuna zavisnost]

Dakle, distribucije slučajnih varijabli ne običaju njihovu "zajedničku distribuciju".

Def. 5.2 Ako su X_1, \dots, X_d slučajne varijable na (Ω, \mathcal{F}, P) za $d \geq 1$, funkcija $(X_1, \dots, X_d): \Omega \rightarrow \mathbb{R}^d$, zovemo (d-dimenzionalni) slučajni vektor. On je diskretan ako

su X_1, \dots, X_d diskretne slučajne varijable.

[(X_1, \dots, X_d) "slučajna" točka u \mathbb{R}^d]

Ako je (X_1, \dots, X_d) diskretan slučajni vektor i $X_i \in D_i, i=1, \dots, d$,

$$(X_1, \dots, X_d) \in D_1 \times \dots \times D_d =: D$$

← (opet možite preobraziti skup

Skup D zajedno s odgovarajućim

$$P(X_1=x_1, \dots, X_d=x_d), x_i \in D_i, i=1, \dots, d$$

masenom zajedničku distribuciju sl. var. X_1, \dots, X_d i b. distribucija sl. vektora (X_1, \dots, X_d) .

Ako je $d=2$, te $D_1 = \{a_1, \dots, a_n\}$, $D_2 = \{b_1, \dots, b_m\}$,

distribucija od (X_1, X_2) može se zapisati tablicom:

X_2	$b_1 \dots b_j \dots b_m$	$P(X_1 = \cdot)$
a_1		
a_2		
\vdots		
a_i		$P_i^{(1)}$
\vdots		
a_n		
$P(X_2 = \cdot)$	$P_j^{(2)}$	1

$$P_{ij} := P(X_1 = a_i, X_2 = b_j)$$

$i = 1, \dots, n$
 $j = 1, \dots, m$

Nadalje, za $C \subseteq \mathbb{R}^2$ unjed.

$$\boxed{IP((X_1, X_2) \in C)} = IP((X_1, X_2) \in C \cap D)$$

$$= IP\left(\bigcup_{\substack{a_i \in D_1, b_j \in D_2 \\ (a_i, b_j) \in C}} \{(X_1, X_2) = (a_i, b_j)\}\right)$$

↖ u parovima dvoj. dug.

$$= \sum_{(a_i, b_j) \in C} IP((X_1, X_2) = (a_i, b_j)) =: \sum_{(a_i, b_j) \in C} P_{ij} \quad (S.1) \quad (!)$$

Specijelno,

$$\sum_{(a_i, b_j) \in D} P_{ij} = IP((X_1, X_2) \in D) = 1. \quad (S.2)$$

Također, [Kako iz $(X_1, X_2) \rightarrow$ distribucije od X_1 i X_2 ?]

$$IP(X_1 = a_i) = IP((X_1, X_2) \in \{a_i\} \times D_2)$$

$$= \sum_{b_j \in D_2} P_{ij} =: P_i^{(1)}, \quad i=1, \dots, n$$

$$IP(X_2 = b_j) = \dots = \sum_{a_i \in D_1} P_{ij} =: P_j^{(2)}, \quad j=1, \dots, m$$

tablica!

→ tzv. marginalne distribucije varijabli X_1, X_2 .

Na kraju, ako je $\boxed{g: D \rightarrow \mathbb{R}}$ f-ja, $\boxed{Y := g(X_1, X_2)}$ je diskretna slučajna varijabla. Imamo $Y \in g(D)$ te

$$\boxed{IP(Y = c)} = IP((X_1, X_2) \in g^{-1}(\{c\}))$$

$$= \sum_{(a_i, b_j) \in g^{-1}(\{c\})} P_{ij} = \sum_{\substack{(a_i, b_j) \in D: \\ g(a_i, b_j) = c}} P_{ij} \quad (S.3)$$

Analogne formule vrijede u slučaju da su te kada su neki D_i -ovi beskonačni skupovi, i kada je $g: D \rightarrow \mathbb{R}^k$ za $k \in \mathbb{N}$. (12)

Pr. 5.3 | u kutiji su 2 C, 5 B i 3 Z kuglice. slučajno izvučemo 3 te meka je

$X :=$ broj C kuglica,

$Y :=$ broj B kuglica.

Određite (a) distr. od (X, Y) , (b) distr. od X i Y , (c) $IP(X \geq Y)$, (d) distr. od $X + Y$.

(13) (a) $X \in \{0, 1, 2\}$, $Y \in \{0, 1, 2, 3\}$

$X \backslash Y$	0	1	2	3	$IP(X=0)$
0	$\frac{1}{120}$	$\frac{15}{120}$	$\frac{20}{120}$	$\frac{10}{120}$	$\frac{56}{120}$
1	$\frac{6}{120}$	$\frac{30}{120}$	$\frac{20}{120}$	0	$\frac{56}{120}$
2	$\frac{3}{120}$	$\frac{5}{120}$	0	0	$\frac{8}{120}$
$IP(Y=0)$	$\frac{10}{120}$	$\frac{50}{120}$	$\frac{50}{120}$	$\frac{10}{120}$	1

$$P(X=0, Y=0) = \frac{\binom{3}{3}}{\binom{10}{3}} = \frac{1}{120}$$

$$P(X=0, Y=1) = \frac{\binom{5}{1} \binom{3}{2}}{120} = \frac{15}{120}$$

itd.

(b) $X \sim \begin{pmatrix} 0 & 1 & 2 \\ \frac{56}{120} & \frac{56}{120} & \frac{8}{120} \end{pmatrix}$

$Y \sim \begin{pmatrix} 0 & 1 & 2 & 3 \\ \frac{10}{120} & \frac{50}{120} & \frac{50}{120} & \frac{10}{120} \end{pmatrix}$

(c) $IP(X \geq Y) = [IP((X, Y) \in \{(x, y) : x \geq y\})]$

$= \sum_{a=0}^2 \sum_{b=0}^a IP(X=a, Y=b)$

$$= P(X=0, Y=0) + P(X=1, Y=0) + \dots + P(X=2, Y=2)$$

$$\uparrow \text{tablica} \quad = \frac{1}{120} \cdot (1 + 6 + 30 + 3 + 5 + 0) = \boxed{\frac{3}{8}}$$

(d) $X+Y = g(X, Y)$

X \ Y	0	1	2	3
0	0	1	2	3
1	1	2	3	4
2	2	3	4	5

X+Y

↑ yjedeniatnost = 0

$$\Rightarrow X+Y \in \{0, 1, 2, 3\} \text{ te } (5, 3) \quad [X+Y = \# \text{ C i B kuzfice}]$$

$$P(X+Y=0) = P(X=0, Y=0) = \frac{1}{120}$$

$$P(X+Y=1) = P(X=1, Y=0) + P(X=0, Y=1) = \frac{1}{120} (6 + 15) = \frac{21}{120}$$

itd.

$$\hookrightarrow X+Y \sim \begin{pmatrix} 0 & 1 & 2 & 3 \\ \frac{1}{120} & \frac{21}{120} & \frac{63}{120} & \frac{35}{120} \end{pmatrix}$$

